

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola XIV. Ad villicum suum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

neid. 9. percipe porro, quid dubitem. Ubi Serv. explicat, age, percipe, ut Cic. etiam 4. de fin. dic. t. perge porro.

Cave.] Grammatici tradunt hanc loquutionem, cave, ne titubes, non esse f. tis Latinam, quia ut verbum cavo est prohibitionis, sic particula ne. Idcirco videtur utrumque respondere uni iussioni, ut gemina negatio uni affirmationi, quasi diceretur, vide, ut titubes, mandataque frangas. Hoc inter ceteros tradit Serv. in vers. Georg. 1.

Flava Ceres al. a nequicquam spectat Olympo. quum reprehendit hanc lectionem vers. Andriae Act. 2. Sc. 3. ultimi, curabitur: sed pater adest, cave, te tristem esse sentiat, ubi sensus est, ut in superiori exemplo nostri Poetae, vide, ut te esse tristem sentiat: quod procedere minime potest: sed ita legendum est, cave, te tristem esse sentiat: ubi hic interpretes videtur non ut dicere poni pro ne, subauditum: nos quum pro regula nitimur auctoritate veterum sic loquutorum, honeste existimabimur errare cum boni Latinitatis auctoribus, Ut autem hic noster Poeta loquitur, sic Ovid.

No fallare, cave, proximum ater erit. Plinius quoque Terram cariosam, cave, ne planstro, neve p:core impellus, &c. utraque loquutio recta est & Latini

na sive θυμῶς, sive ἐπιθυμῶς enunciatur. Hæc observatio sub horam, quæ excudebantur Basileæ præsentibus nostræ prælectionibus, non inventa reperta est in annotationibus Philip. Beroal. quas Sebast. Hentipetri tùm recens impresserat.

Cave.] Ἀρχαῖος, a verbo cavo, cavis, non per systolen, ut sæpe dictum fuit. Hunc versum citat Servius in verlu Aeneid. 4.

Quosve dæbus gemitus quum littora servere late. explicans, infinitus est a tertia conjugatione, fervo, vis: nam secunda conjugationis verba perditioe, quod habent ante o. in tertiam migrant. ut fervo, fervo, fulgeo, fulgo, sic Horat. v. de, vale, cave &c.

Titubes. Apertè Donat. ostendit vim hujus verbi in Heaut Act. 2. Sc. 3. ad locum, ne illa quid titubet. Titubare, est proprie pedibus non volentis insistere more vinolenti: inde transfertur ad animum, quoties a mente desentiunt verba, ut quum Clitpho verctur, ne quid illa temere effundat, quo se indicet. Sic in Pseudolo Plauti translata sumitur, onerabo meis præceptis Simiam, quid agat, ne quid titubet. i. ne aberret a fallacia doctè serenda: sic Agell. l. 2. c. 20. scribit. Cæcilium nutare multum à Menandro. Postremi vers sunt ἀουδία, Cic. dissoluta.

Explacatio Rhetorica.

EPanaphora est initio incisorum ejusdem vocis & soni iterati similitudo.

b Προκατάληπτος est, objiciendorū occupatio jocosa.

c Metaphora est, qualis paulò ante Epistolà 10. notata fuit in li minor urci, id est, si premet ac lædet.

d Metonymia est continentis pro verbis in charta scriptis. qualis fuit Od. 8. & 9. lib. 4. quum dixit silere charta, pro nullo versus scribi, aut nullum poema canni.

e Metaphora est a jumentis domuariis, ad quæ facete Poeta aliud cognomine Asinæ lib. os perlatui, ubi puto clutellas velorum sumendum pro, sarcinula: & fasciculos librorum, quomodo dixi accipiendum Sat 5. & amials clutellus ponunt.

f Non caret etiam hoc verbum suâ translatione ab hostibus superatis ad significandum hominem voti sui & intentionis compotem.

g Arbitror hic per synecdochen specie genus significari, atq; quamlibet vinosam mulierem intelligi.

h Allegoria est ab ebriis, ut modò in Grammaticis patuit ad instructionem bene obeundi munus, & mandatum exsequendi. liisdem translatis Cic. usus est Epist. 10. l. 12. titubare: sui quid forte titubatum esset, ut sit in bello, exercitu tuo nitere mur: quod verbo peccandi sub initium Epistolæ significatū est: quam tropi multiplicationem verba frangas & titubes constitunt, quorum prius est sumtum a corporeis ad incorporea: cujusmodi notatum fuit Od. 35. l. 1. in perium frangat, & similia, quod hic Gallicè transferas, gardes vous bien de fallir en ce, que non vus à recommencer: posterioris verò jam præcessit expositio: pro quo Græci dicunt etiam τὸ ὑποπέσειν, fallē & delabi, ἀπὸ τῶν χειρῶν ὑποπερσινῶν, a libris loci, ubi non facillè vestigia figas.

EPISTOLA XIV. AD VILLICVM SUVM.

Theticum.

Nihil esse in Sabino suo agello, quod villici stomacho fastidium debeat movere: sed turpitudine vitæ in Urbem illum revocari, docet Poeta.

Villice sylvarū & mihi me reddentis agello, Quem tu fastidis, habitatū quing, c focus & Quing, bonos solitū Bariā dimittere patres:

2 Certemus spinas animo ne ego fortius, an tu

3 Evellas agro & melior sit e Horatius, an res.

4 Me quamvis Lami pietas & cura moratur

5 Fratrem marentis raptō de fratre dolentis

insolabiliter tamen istuc mens, animusq,

6 Fert, & amat spatia obstantia rumpere claustra.

7 Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum.

8 Cui placet alterius sua nimirum est odio fors.

9 Stultus uterq, locum immeritū caussatur iniquè.

10 In culpa est animus qui te non effugit unquam.

11 Tu mediastinus tacit à prece rura petebas:

12 Nunc Urbem & ludos & balnea villicus optas.

13 Me constare mihi scis & discedere tristem,

14 Quandocūq, trahunt in visa negotia Romam.

15 Non eadem miramur: eò disconvenit inter

Meq, & te, nam que deserta & inhospita tesca
Credis, amæna vocat mecum, qui sentit & odit,
Que tu pulcra putas. Fornix tibi & uncta popina
m incutiunt Urbis desiderium (video) & quòd
11 Angulus iste feret piper, & tus ocyus uvà:
12 Nec vicina subest, vinum præbere taberna,
Que possit tibi: nec meretrix tibi vicina, cujus
Ad strepitū salias terre gravis: 11 & tamē rures
13 Jam pridem non tacta ligonibus arva: bovemq,
Disjunctum curas, & strictis frondibus exples.
14 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multà molè docendus aprico parcere prato.
15 Nunc, age, quid nostrā conceptū dividat, audi.
16 Quem tennes decuere toga nitidig, capilli:
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci:
Quem bibulum liquidi media de nocte Falerni:
Cæna brevis juvat & prope rivū somnūs in herba
Nec luisse pudet, sed non incidere ludum.

4 Non istuc obliquo oculo mea comoda quisquam
 5 Limat: non odio obscuro morsuq. venenat.
 Ridet vicini glebas & saxa moventem.
 5 Cum servis urbana diaria & rodere mavis:

Horum tu in numerum voto ruis. 16 in videt usum
 Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti:
 17 Optat ephippiabos piger: optat arare caballus.
 18 Quam scit uterq. libens, censeo, exerceat artem.

Analysis Dialectica

8 Eodem spectat hac dissensio sententiarum & factorum similium utriusq.
 9 Locus este subjectis, in quibus occupatur animus villici, quem rure retrahunt in Urbem lupanaria, pingues popine ac reliqua voluptates, ωσπερ τὰ κρέας ἴκρον ἀπέλκει τοὺς ἀμφοτέρους θήεις, καὶ ἀρπακίτις πέλονται, ut cadaver attrahit crudi voras feras, & volucres rapaces.
 10 Alia sunt rationes cur tanto Urbis desiderio teneatur, quod primum pars quaedam agelli non sit vinealis, ut loquitur Columella. i. apta vineis plantandis: Sed hac terra inertia pronunciat minorum comparatione: quod ea citius proferret alios alterius terra deserta ac barbarae fructus, quam patrios ac mites racemos. Deinde ex adjunctis, quod villa careat œnopolio, quod etiam meretrice tibi astante: & certe defectus huius pendet e penuria prioris, quemadmodum Anacharlis ἐρωτῶντος, εἰ εἶσιν ἐν Σκύθαις ἀνδρῶν, ἃ πέν, ἀλλ' οὐδὲ ἀμπελοὶ, interrogatus utrius apud Scythas essent tibicines, respondit, ne vites quidem. Ita Ctesiphon Adel, Act. 4. Sc. villam patris suburbanam detestatur, quâ re ceteri delectantur, amori magis, quam rei suae consulens: & illud rursus nullâ aliâ causâ tam male odit, nisi quia propè est: quod si abesset longius, prius nox oppressisset illic, quam huc reverti posset iterum.
 11 Et superiorum repetitione hac explenda est sententia: Quamvis meum agellum nunc contempnas & desertum existimes; illum tamen adhuc colis, & ad culturam ipsius boves studiose pascis, ut literis & sermone ad me perferatur: hoc est intelligendum ἐρωτικῶς. Hac quidem inter se dissensanea sunt sed hac dissensio nititur tantum ratione, non re. Itaque argumentum est e loco dissentaneorum diversorum.
 12 Hic locus ex adjunctis referendus est ad illum (& quod angulus) de accessione insueti labori, qui impendendus est non levis vel ad deducendum aliorum vum, vel aggregando opposito coercendum, ne, ubi extra ripas defluerit eluvie pratum meum perdat.
 13 Hortatur postremò villicum e loco dissimilium, ut attendat ad veram mutua inter eos dissensionis causam, quæ tamen satis patuit ex antè jam dictis: si, inquit, hodie illas juventutis delicias & voluptates consideres: si amoris, ludis, jocos & comotationibus intemperivis indulgerem: si longis cœnis & conviviis interesserem: si frequentes sodalitates celebrarem: haberes quidem exemplum istius tue cupiditatis, & desiderii. Nunc verò, quum vides me libenter illis omnibus carere, & omnino ab illo primo Horatio mutatum; te tuos quoq. mores decet ad hanc normam effingere & conformare: quæ quia non prestas, mihi tecum pessime convenit.
 Nec in fuisse. Constat planè ex diversis hic versus: non pudet me praterita lusionis, sed pudet finis non maturius facti vitæ intemperanti.
 14 Approbatio propositionis est a diversis, cur tanto pere suo agello delectetur. Quia, inquit, nemo illic meis modis invidet: nemo illa labefactat & oppugnat: sed tantum vicini ridet me aggressum aliquid opus insuetum & impar meis viribus, non tamen invident, nec oderunt. Eleganter Politianus in Rustico tranquillitatem vitæ rusticæ carmine prædicat:
 O dulces pastoris opes loquanta beatum,
 Quam tenet huius tranquilla quies! ut pectore toto
 Letitiam, totaq. se vet bona gaudia mente!

15 Sic agit Dominus cum suo Villico d' ἀντιπλοῦ καὶ ἀνομιῶν. Jam singulatim de utroque loco dicamus: ac primum levatu fastidium villici ex effectis & procreante: quod ex agello magna animi oblectatur, requiesq. curarum domino afferatur: quod etiam inde prodeant quinq. sanctissimi, gravissimq. patres, vel ad consultandum de rep. Sabinorum, vel ad magistratum illic gerendum. Deinde ex adjunctis, quod eundem locum incolant quinq. familia distincta & frequentes: Undè illos quinque senatores existere credendum est. Jam ex his efficit ἐδουμναπίος, nihil esse, cur vill. eius contempnat & fastidiat Sabinum Poeta agellum.
 2 Provocat dominus servum comparatione majorum ad contentius ac certatim ei laborandum, uter melius suum faciat opus, ille in curis mordacibus abigendis, hic in spinis ac vepribus ex agro evellendis, ut tandem perspiciatur, utrius melior status fuerit, dominine, an agri.
 3 Ad eandem fastidii levationem pertinet hic locus diversis: non equidem nunc sum in meo agello pis officis consolandi amicum de obitu fratris occupatum: at amen animus semper meus est in agro Sabino, & illum identidem hinc cogito sublatâ omni morâ.
 4 E consequenti parte superioris diversitatis, conficit eum, qui rure manet, beatum esse: cui contradicit villicus ex altera: non qui rure vitam degit, sed qui vivit in urbe est beatius.
 5 Improbatur villici ratio ex adjuncta hominibus inexplibili cupiditate, quæ pronunciat generatim & universè de quolibet non sigillatim de villico, ut locus videbatur postulare: vill. eius, qui alienam sortem expetit, suam odit: sed qui paulò erat acerbior hæc sententia singularis, voluit acerbiter lenire hac universali, & adscribere se ad numerum stultorum, qui putant locorum commutatione molestias & curas, reliquasq. perturbationes depelli posse: ad quam adhibentur hæc diversa, quum ægritudo non e conditione locorum sed ex animo cuiusq. male affecto, qui ubiq. solet ex cruciari, cerio enascatur. his 4. versib. continetur moralis objurgatio ex contrariis.
 6 Confirmatur origo morbi, quo villicus jactatur e disparatis. i. repugnantibus, quod villicus Horatii mediastinus, quum vitam more colonis laboriosam in Urbe prius toleraret, rura valde exoptabat: Nunc verò quum rure semidominus honeste vivat; Urbem, & Urbis ludos & fœditates summo pere desiderat & requirit.
 7 Dominus studet ex adversis vitiosam servi lævitatem & corruptam vitæ consuetudinem emendare suæ constantiæ & puræ consuetudinis ac incorruptæ exemplo.

Nempe

Nempe dicitur
 Ambrosius
 Natro
 Ipse filius
 Penderat
 Calatop
 sed ante hanc
 Non alia
 Rurum
 Quam quæ
 Non illum
 Qui se dicit
 Non auram
 Non pestile
 Non ille reg
 Vanosq. hon
 Spei metusq.
 iurificam pra
 esse.

Villicus
 Agri colendi
 latus, & h
 am convener
 ut. An vero
 te imo respo
 petiore. A
 qui pectore
 in pectore
 tot pectore
 rar domini
 id est dissol
 cultorem vil
 licus pectore
 Reddunt
 ut Cicero
 Quam quæ
 etegalia & r
 um & rectis
 Habitam
 ac famul
 Barum
 oppidum
 juri dicit
 Quam
 Od. 2. l. 1. & O
 Pietas
 tentum
 Confutes
 nil vor
 cecata
 Dicitur
 villicus
 bilis
 Cic. quoniam
 consolab
 peratio
 consolab
 Graeci
 quibus
 qui cui
 Mens
 Ham. Hec
 ut mem
 sed Ger
 quæ

Nempe odii, fraudumq; expers, exemtus inani
Ambitione, vacansq; metu, spe, liber & insons,
Nativo cultu, & gazâ prædives agresti,
Ipse sibi vivit, nullo sub teste, suoq;
Pendet ab arbitrio, suis ipse est censor & alto
Calcet opes animo, ac regum deridet honores.

Sed ante hunc etiam Seneca in Hippolyto:

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusq; melius vita quæ præscos colat,
Quam quæ, relictis mœnibus, campos amat,
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicavit montium insontem jugis:
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor:
Non ille regno servit, aut regno imminet,
Vanosq; honor s, sequitur aut fluxas opes.

Spei metuq; liber. Unde Columella verè scripsit, vi-
tam rusticam proximam, & quasi consanguineam sapien-
tiaz esse.

15 Hæc pertinent ad antapodofin, quamvis enun-
cientur comparatè, quæ sic clarè restituenda est: *Tu*
non sic opus facis rure, sed magis parcè ac durè vitam
in Urbe tolerare.

16 Quàm minimè sit pœnitenda villici conditio, ex
adjuncta calonis invidia demonstrat, qui quoti-
die cogitur foras ire lignarum & olera & opsona quasiu,
quæ villicosunt ad manum omnia: quarum commodita-
tum ratione nititur Poeta suum villicum ab Urbis desidia
10 rio deterrere & avocare.

17 Hæc fortis alienæ invidia declaratur apologo bo-
vis & equi, quod est a gumentum aliunde assumptum:
quod communiter potest ad omnes referri, qui præ-
termittunt naturæ officia & infiras functiones, nec
sunt suâ sorte contenti, sicut fuit demonstratum Sat.
1.1.1.

18 Dissolvitur talis invidia ex adjuncta utriusque arte,
ut illius exercitatione cultum vitæ victumq; honestè pa-
20 ret.

Enarratio Grammatica.

Villice.] Varro l. c. 12. definit. villicum esse, qui
agri colendi causâ constitutus sit, & a villa appel-
latus, & hæc ex eodem auctore, quod a vill. coin-
eam convehantur fructus, & evehantur, quum vene-
unt. An verò Græcè eorundem appellationes *ἀυλῆτις*
καὶ ἐπιούλις respondeant Latinis, videant rei rusticæ me-
peritiore. Xenophon in Oeconomico eum,
qui præficitur rei rusticæ dispensandæ, vocat *τὸν ἐν ἀγροῖς*
ἐπιτροπὸν, ἢ τὸν ἐπιτροπὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιτρέψαι ἐπιτροπείδαι
τῶν πραγμάτων ἀπὸ τοῦ ἀποσώπαι, qui scilicet negotia procur-
rare domino absente quem Cic. ad Attic. l. 4. a yndētus,
id est dissolutè vocat villi. um procuratorem, & alibi
custodem villicum, pro quibus videtur hic dictum, vil-
licus *γυλαῖον* & ag. i.

Redduntur.] Dicitur agellus reddere Horatium Ho-
ratio, ut Cicero oratione primâ post reditum in Senatu
dicit, *Qui denique nosmetipsos nobis reddidistis*, id est, re-
dintegrastis & restitulistis in pristinum & optimum sta-
tum & recreastis.

Habitatum.] Qui constat e quinque adibus privatis
ac familiis.

Bariam.] Baria vel Taria fuit olim celebris locus &
oppidum in agro Sabino velut *συρδῆων*, quo senatores
juri dicundi causâ conveniebant.

Quamvis Lamie.] Amor Poetæ in Lamiam eluxit
Od. 26. l. 1. & Ode 17. l. 1.

Pietas moratur me.] I. infert mihi moram & impe-
dimentum, quo minus ex Urbe me rus recipiam. Con-
trâ Consules dimissuri curiam & Senatores dicebant
nihil vos moramur, id est, vobis moram objicimus, quin
discedatis.

Dolentis insolabiliter.] Neque primùm insolabilis
vix alibi apud Latinos reperias, neque hinc ortum insolabi-
liter. Pro priori Ovid. dicit, *Non admittens solatium.*
Cic. quidem l. 4. Epist. 3. ad famil. dicit. *Est omnino vix*
et insolabilis dotor: tanta est omnium rerum amissio et de-
speratio recuperanda? sed quia vix addidit, videtur dolor
consolabilis: id eo non planè respondet τῷ insolabilis.
Græci ἀπαρηγόρητος καὶ ἀπαρηγόρητος ἢ ἀπαράμυθος καὶ ἀ-
παράμυθιτος, ἀδραπέδωτος καὶ ἀνιάτος ἀγυῖντος ἐπὶ τῷ ἀ-
δραπέδῳ: cui nihil esse potest solatium neque curationi.

Mens animusq; fert istu.] I. affectat, viam ad
villam. Hæc duo ita geminantur a Latine loquenti-
bus, ut mens & cogitatio mens & voluntas a Cicerone,
quod Græcè dicitur *μενὲς ἐπιθυμῶν καὶ ἐχέειν, καὶ τὸ νόη-
μα ὡς τὸ πνεῦμα, ἐκείσε ἐπέσει.* Hoc autem Virgilio dicitur,
ὁ μὲν ἦτορ ἔχει ἢ θυμὸν λαβεῖν ὡς πνεῦμα. Sic Virg. *Æneid.*

— In primis regina quietum

Accipit in Teucros animum mentemq; benignam.

sic Simo Terentianus de Davo Act. 1. Sc. 1. *Rogas? Simo,*
dabo: mala mens, malus animus. Præterea mens & animus
fert istu eodem modo dicitur, quo Virg. 7. *Æneid. illuc*
fert via, prospectat, & attendit. Alterâ syntaxi dicit O-
vid. 1. *Metam.*

In nova fert animus mutatas dicere formas

Corpora — pro cupit & optat dicere.

30 **Rumpere.]** Pro quo Cic. pro Mutiana dicit *refringere*
claustra, & 6 *Verr. revellere claustra,* pro cupit & optat
dejicere & rumpere.

Cui placet.] I. qui sortem & conditionem alterius a-
mat, suam certe solet odisse.

Causatur.] Accusationem & actionem intendit in
locum, vel causam fastidii confert in locum inculpatus,
In (uterq;) autem est ellipsis τῶ nostrum

In culpa.] Donat. in hunc verum Hecyr. Act. 2. Sc. 1. *non*
meâ operâ neq; pol culpa sic evenit, hæc duo distinguit, o-
pera est, si scientes læserint culpa, si nescientes: quorum
alterum est sceleris, alterum stultitiæ.

Tu mediastinus.] Quamvis Sat. 7. l. 2. dictum de ser-
vis præcipueq; de mediastinis, addam tamen ex Oeco-
nomico Aristot. *δούλων εἶδη δύο, ἐπιτροπὸν καὶ ἐργάτην,*
servorum duo esse genera dispensatorem & operarium, &
in genere posteriori mediastinum esse, in quem hæc Ci-
ceronis Paradoxo, videntur aptissimè convenire, ut in
familia, qui tractant ista, qui terunt, qui verrunt, qui un-
gunt, qui spargunt (quales e Plin. l. 29. c. 1. possumus
iactantissimos vocare reuñctores & mediastinos: in priori
autem genere atriensem, quem Donat. in Phor. Act. 2.
Scen. 1. videtur more veterum appellare columellam &
servum majorem domus, uti descripsimus Atriensem
35 Sat. 7. l. 2.) non honestissimum locum servitutis tenent
sic in civitate, qui se istarum rerum cupiditatibus de-
derunt, ipsius civitatis locum penè infimum tenent.

Tacita.] Rectè Galli suâ linguâ hoc enungiant, *Tu*
me fac sois prier sous main de te baillera gouverner ma-
maison des champs, & maintenant que tu en as la charge,
tu demandes a retourner a la ville & aux plaisirs. Hic bal-
nea publica intelligenda sunt, contâ quàm in prima hu-
jus lib. Epist.

Me constare.] Davus tamen servus, quem ego sus-
picor hic intelligi nomine mediastini, hanc constanti-
laudem dedit Sat. 7. l. 2.

Roma rus optat: absentem rusticus Urbem.

Tollis ad astra levis: qua de re, sicut de aliis illic ob-
jectis audivit, ocyus hinc te.

Nirapis, accedis opera agro nona Sabino.

Qualem inconstantiae notam nunc contra villico
quondam suo mediastino inurit. Cic. 1. Tusc. ita lo-
quitur, Et quidem si tibi constare vis, omnes, quicunq;
nati fuerunt, re non solum miseri, sed etiam semper mi-
seri: Quod Demosthenes dicit in Epist. Philippi, *ἡ ἀμ-
μηνόμενος τοῖς ἄλλοις καὶ τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις, ut constanter perma-
neamus in iure jurando & pactis: quod etiam Graecè di-
citur ἐαυτῶν ὁμοιομενῶν, aut, ut Ilocrates loquitur, ἑμὸν ὁμο-
μόνος ἐαυτῶν εἶναι, cuius pponas, ἐαυτῶν διαφίσει δὲ, sibi consta-
re & a se ipso dissentire.*

Negotia.] I. quocunq; tempore molestæ & odio-
sæ occupationes ex agro revocant me in Urbem, illuc
redeo invitus & maestus.

Eo disconvenit.] Particula eo est convinctio ratio-
nalis pro ideo & propterea *διὰ τὸ ἴδιον*. Sic a Terent. usur-
patur in Hecyra Act. 2. Sc. 1. Enim lassam oppidum tu-
gebant: sed ad eam non admissa sum. Hic (enim) ut obiter
admoneam, occupat initium sententiæ καὶ τὸν ἀρχαῖον μὲν
pro recta convenientia: Lassam enim oppidum id est,
valde enim me lassam tum dicebant, ideo non sum ad mi-
sa & introducta ad eam.

Tesca.] Hæc vox tescum & tesca bifariam sumitur a
Grammaticis, primum pro loco auguriis designato, &
alicui Deo consecrato: deinde pro loco aspero & inac-
cesso: de quo vide Festum: quo posteriore modo hic su-
mi debere attributa hæc *deserta & in hospita* satis confir-
mant: ad quam expositionem pertinet illa interpreta-
tio Servii in hunc vers. 4. Æneid.

Et Nun ide infra ni angunt, & inhospita Syrtis.
id est, barbara & aspera. Eodem quoque illud Joh.
Scaligeri, quod in castigationibus suis Festum citat
e Glossario, tesqua sive tesca καὶ ἀκαθήμενοι καὶ ἐρῆεις, καὶ
ἐρημοὶ τόποι, *Loca præcipitua, & dorsa montis petricosa,
inaccessa*, ubi suspicor esse legendum ἐρημοὶ, quod ex il-
lo Thucydidis loco lib. 1. *χρηῖον ἐρημὸν καὶ δυσπρόσοδον,*
Locum accessu difficilem putò explicandum. Etymon au-
tem vocis quidam a tuendo, tanquam diceret, tesca,
alii malunt desletere *πυρρὸν τὸ δασύον*, quod est umbro-
sum & opacum.

Formix.] De hac voce dictum est Sat. 2. l. 1. sicut de
de popinis Sat. 4. l. 2. addam tamen ex Isidori l. 15. ca. 4. de
Ædificiis, etymū. Popinæ Propina, inquit, Græcus ser-
mo est, qui apud nos corruptè dicitur popina est autem
locus iuxta balneâ publicâ, ubi post lavacrum a fame &
siti reficuntur: unde & propina & propinare dicitur.
πείνα enim Græcè significat famem.

Incutiunt.] Pro hoc Cic. dicit ad Cælium, efficiunt
desiderio, & in Oratore, incendunt desiderio. Gall.
Elles te font regretten la ville, Sic Cic. l. 7. ad famil. Epist.
6. desiderium Urbis suadet Trebatio deponendum, *tu
modo ineptias istas & desiderium Urbis & Urbanitatis, id
est, rerum urbanarum deponere, & quo consilio profectus es,
id assiduitate & virtute consequere.*

Angulus.] Talis optatur s. Verr. *Angulum mihi ali-
quem eligas provincie reconditum ac derelictum*, quam
vocem Festus ducit *ἀγῶλον* ab adunca curvita-
te, vel *ἀγῶλον* a vicinitate.

Ocyus. Feret citius piper, quam uvam.

Quæ possit.] Pro suppeditare, sufficere, & submi-
nistrare: quod Græci dicunt *διὰ τὸ παρέχειν καὶ ἐπι-
χρησιάν*, translata, ut τὸ ποιέειν ἢ ποιέειν, quorum
τὸ ἐπιχρησιάν est propriè, sumtum insuper facere la-
dis, & ποιέειν viam aperire, aditum parare. Sic lo-
quitur Od. 13. l. 3. *Præbere frigus*, & alibi, nescis, quem
numquam præbeat usum. De voce taberna sunt in Ode

4. lib. 1. nota, quas revisas: huc tamen addam e. l. ff. co.
tit. 16. l. 183. quod ab illis notis dissentit tabernæ appella-
tio, ibi dicitur, declarat omne utile ad habitandum ædi-
ficium: non ex eo, quod tabulis cluditur.

Tibicina.] Quæ tibiâ canit, quam Græci simplicius
pronunciant, τὴν ἀολιπέδα. Tibicen & Tibicina diâ
τῶν ἀνομιλίας extensam habent secundam prioris par-
tis conjunctæ syllabam, quam analogia conjunctionis
breve requirebat, ut in cornicen Juven. Sat. 10.

Qui vix cornicines exaudiat, atq; tubarum.
Concentus.

Et in fidicen Od. 3. l. 4.

Quod monstror digito prætereuntium
Romana fidicen lyre.

Cujus ad strepitum] Tò cuius ad tibiâ intellectam
referendum est, vel ad tibiâ canentem, ut sit, ad cuius ti-
biâ strepitum tu, villice, terræ gravis id est, corporis
ponderosi & gravis ipsi terræ falias. Sic Od. 3. l. 4. canit.

O testudinis aureæ

Dulcem quæ strepitum Picri temperas,

item. Epist. 2. hujusl. bri.

Ad strepitum citharæ cessatum ducere carmen.

Potest hæc loquutio per ad, absolutè verti, strepente &
sonante tibicinâ & citharâ nam chordæ, dum pullan-
tur, strepitum edunt. Ita faciet imperitia utriusq; & can-
entis & saltantis notatur.

Tabla.] I. fodis arva inculta, nec arata diu. De hac vo-
ce dictum est Epodis. 5.

Bovemq; dejectum.] I. iugo solutum, & bene pa-
stum opus, id est, exundat' o rivi auget laborem ignavo
villico multo aggere coerenda.

Docendus parere.] Simili syntaxi dixit Satyrâ 10.
lib. doctus cantare.

Concentus.] I. est quæ causa sit nostræ discordiæ &
dissensionis.

Quem tenues.] Ante hoc relativum intellige me cœ-
na brevis juvat, & c. quem tenues & c.

Tenues toga autem sunt e tenui filo confectæ & raro,
cujusmodi delectantur juvenes & unctis & delibutis
capillis.

Immunem.] I. gratis, ac sine pretio, vel immuni-
tas munerum ab ea tum data erat, ut loquitur Cicero 4.
Academ.

Bibulum Falerni.] Nusquam alibi hanc lectionem
reperias pro bibacem potorem. De vino Falerno Od. 17.
lib. 1.

Sed non.] Grammatici dum particulam sed docent
negare & tollere quod dictum fuit, ut non est vir indu-
stius & diligens, sed probus, norant, imprudentes no-
stum argumentum.

Incidere.] Est abrumpere ac finem ludendi facere,
quod Gallietiam dicunt couper le jeu ou la guerre, sed
est presens pro preterito, incidisse, id est, pudet me, quod
non prius finem ludi fecerim moderatusq; vixerim.

Rident vicini.] Ellipsis est discretiva sed vel similis.

Limat.] Hoc verbo utitur Cic. l. 3. ad famil. App. 9. Da-
tua prolixa beneficiaq; natura limavit aliquid posterior
annus pro attrivit, imminuit. Oculum autem dicit obli-
quum pro quo Græci ὀφθαλμοὶ ὀφθαλμῶν καὶ βλάσανον. i. invi-
sum & malignum oculum, & totam efferunt senten-
tiam: *οὐδεις παραβλέπει ἐκεῖ τὰ λυσιτελεῦντά μοι, ἢ μηδεις βλέ-
πει πλεονέκεια τὰ πρὸς τὸν με βίον χρησιμα.*

Istic.] Rure nullas est invidiæ locus. Od' obse-
ro dixit pro similitudine & inimicitia latente: pro utroq; Græ-
ci usurpant *ἐχθρὸς καὶ ἐχθρὰ μίσος.*

Diaria.] Diarium est demensum, i. quotidianus & di-
urnus victus, servorum, vel cibis diurnus quo Petronius
Arbiter utitur, *anseris mediæ dæ solebant ab anu diaria
exigere.*

Calo. De hac voce dictum est Od. 2. l. 1. ut de argutus Od. 1. 4. l. 3.

Opta.] Hæc sententia relata est inter adagia: quapropter lege eorum auctorem. Deslectitur aut in vox ἐπιπνοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπιπνοῦ, ab eo quiequo insidet, & eo vehitur. Sed proprie dicitur de milite equite, cui opponitur ὁ πῆξος pedes miles, unde ἑπιπνοῦ, ἐπιπνοῦ, equestris cursus: dicitur etiam τὸ ἐπιπνοῦ pro certamine currentium e quorum. Item pro sella & strato equi, ut hic, & per diphthongam aliquando scribitur τὸ ἐπιπνοῦ.

Caballus] Vide de hac voce Gram. Sat. 6. l. 1.

Quam scit.] Hic versus est interpretatio illius, qui est in Velpis Aristophanis sub finem fabulæ, ac præcipue antistrophes. 9. λόγος ἐστὶν ἐπιπνοῦ, ἡ δὲ ἐπιπνοῦ ἐστὶν ἐπιπνοῦ, ubi Philocleon narrat, quomodo Sybarites quidam e curru deciderat, graviterque caput læserat per imperitiam aurigandi & equitandi, cui amicus, qui fortè aderat hanc admonitionis sententiam pronunciat. Cujus mentio

nem etiam facit Cic. ad Ad Attic. l. 5. adhæc verba dicit: *lud verum & dicitur, & c. nec Adagiographus silentio præterit, & ante ipsum Cic. lib. 1. Tusc. quæst. & ipsemet Poeta Epist. 2. interpretatur hanc sententiam:*

Navem agere ignarus navis timet: Abrotonum agro Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est, Promittunt medici: tractant fabrilis fabri.

quæ citavimus Od. 6. l. 1. ad modestiam Horatii probandam. Qui autem aliquid facere conantur, quod ignorant, idem audire solent, quod Alexander Magnus ab Apelle, qui comiter illum admonuit, sua in officina, ut de pictura cessaret et disputare, quod a pueris scolores terentibus irrideretur, ut refert Plin. l. 35. c. 10. idem narrat Plutar. lib. de dignoscendo amico ab assentatore, quod iteratur libello de tranquillitate animi de Megabylo Persa. Aliud enim est sceptrum, aliud plectrum, ut Athenæus l. 8. memorat de contentione Ptol. mecum citharædo stratonico.

Explicatio Rhetorica.

Adem vox hinc varè cadit per Polypoton & per synecdochen integri pro membro dicitur: reddentis

me, pro, animum mihi reddentis ac reci eantis
b Videtur sumtum ab homine elanguentis appetentiæ, pro, contemnis & odisti: quanquam Grammatici docent illud a fastu deslecti.

c Synecdoche est primùm particulæ pro toto. i. pro quinq; adibus: deinde metonymia subjecti pro hominibus in quinq; familias distinctas.

d Allegoria est e metaphoris ab agricolis ad mordaces animi sollicitudinis indicandas. Sic loquitur Od. 18. l. b. 1.

e Metonymia est subjecti pro conditione & statu Horatii. Res hic synecdochicè summenda, ut e genere significetur agellus.

f Mœrentis & dolentis similiter sonant in clausulis infororum κατὰ τὴν ἐπιπνοῦ.

g Allegoria est a captivis, qui omni ratione & curâ in id incumbunt, ut e custodia emittantur, & vinculis levantur.

h Petebas & optas similiter sonant in clausulis membrorum κατὰ τὴν ἐπιπνοῦ.

i In qui & qua, item in vocas & vocat polypoton est.

k Tertia est epistrophe in ariæna vocat & ulera vocas.

l Synecdoche est generis primùm pro lupanari & prostibulo, ut docuimus Satyrâ 2. l. b. 1. Deinde metonymia subjecti pro meretricibus & scortis, ut popina pro comptoribus.

m Metaphora est ab animatis ad inanimatum, pro meretrices & comptores ista Urbis cupiditate & desiderio efficiunt.

n Synecdoche est generis: est enim qui vis angustus locus & abditus, & a frequentia hominum remotus pro minuta Sabini agri particula infrugifera.

o Synecdoche est & metonymia in tu terre gravis, totius & materiæ pro corpore ex ea facta quod terram gravat.

totius & materiæ pro corpore ex ea facta quod terram gravat.

p In iuges & curas est eicaveia, quæ Poeta usus est ad illudendam villici commemorationem de sua in agro laboriosè colendo diligentia, quam nihil horum factum sit.

q Metaphora est a præditi ratione ad ejusdem expertia, pro, rivus est fossa deducendus, aut mole & aggere avertendus a prato, ne hujus pingue solum emacietur, atq; illuc arena ad volutæ resideant.

r Sumtum est hoc a symphoniacis ad consensionem consiliorum & voluntarem significandam.

s Symploce est in initis & clausulis trium membrorum.

t A corporibus est translatum quæ proprie inciduntur, ut incidere nervos, venas, vitæ, sed hic pro, finire ludum, vel ab eò discedere.

u Puto ludere & ludum currendi ἄσχετος intelligenda & ad hæc præcedentia referenda, elegantia ornatus, amores, compositiones, exquisitas epulas, jocos, sodalitates, quibus omnibus nunc pudor est Horatio non tam diu constituisse modum, præsertim apud Davum Villicum cui vita ipsius satis spectata & cognita erat, sicut e Saty 7 li 2. perspicuum est: ut quæ fuisse libidinosè ac intemperanter acta.

x Allegoria est a magicis & veneficis, qui solo aspectu fascinant atterunt & imminuunt bonorum quibus malè cupiunt, ad demonstrandam, invidiosam naturam, qui clanculum alios mordent.

y Sumtum est a fabris, qui sunt a atterendo materiam quamlibet informandam attenuant ac imminuunt.

z Metaphora est a muribus ad duritiæ victus notandam.

† Hic versus omnino est allegoricus e continuatis metaphoris a bestis ad homines, qui, quod probè sciunt, illud tractare semper recusant. Contra quod nesciunt, id unum aggredi cupiunt maximè.

EPIST. XV. AD VALAM.

Theticum.

Valam consilio Antonii Musæ Medici percontatur de singulis commoditatibus vitæ, quæ percipi possunt ad jucundè vivendum Velie, & Salerni.

Quæ sit hyems Velie, quæ cælum Vala Salerni, Quorum hominum regio, & qualis via: a (nam mihi Bajæ

Musa supervacuas Antonius & tamen illis Me facit invisum gelidâ quæ perlucor undâ Per b medium frigus: sanè e myrteta relinqui,